

Bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget tager sigte på at udvide domfældtes adgang til at få straffesager genoptaget, når der tilvejebringes nye oplysninger, eller der under sagen har været afgivet falske forklaringer, erklæringer eller dokumenter, eller når særlige omstændigheder gør det sandsynligt, at sagen ikke har været rigtigt bedømt.

En meget omtalt sag, hvor den særlige klageret nægtede genoptagelse, har aktualiseret problemet. Men det har været genstand for offentlig såvel som faglig diskussion til stadighed.

Den seneste debat giver et meget klart indtryk af, at den domfældte ikke fik en behandling, som er betryggende for retssikkerheden. Imidlertid må man nok sige, at det fuldt så meget er de bestemmelser, den særlige klageret arbejder efter, som det er rettens behandling af den konkrete sag, der kan kritiseres. De nuværende bestemmelser i retsplejeloovens § 977 er meget restriktive (se bilag 2). Selv når der foreligger *nye oplysninger* i sagen, forudsætter en genoptagelse, at det »skønnes *antageligt*, at disse kunne have bevirket frifindelse eller anvendelse af en *væsentlig* mildere straffebestemmelse«. Det er altså ikke nok, at *muligheden* foreligger – det skal være »antageligt«. Det er ikke nok, at sagen burde have været bedømt efter en *mildere* straffebestemmelse – den skal være »væsentlig mildere«. Og det tæller efter ordlyden overhovedet ikke, hvis bare *strafudmålingen* antagelig ville være påvirket af de nye oplysninger! Samme meget restriktive betingelse er anvendt, hvis der har været tale om falske forklaringer, erklæringer eller dokumenter.

Og endelig er der de tilfælde, hvor der hverken kan påberåbes nye oplysninger eller falske forklaringer, men hvor særlige omstændigheder har medført, at sagen ikke har været rigtigt bedømt. Her er betingelsen hverken, at dette er *muligt* eller *antageligt* eller *sandsynligt* – det skal være »overvejende sandsynligt«.

Alt i alt må man sige, at betingelserne for genoptagelse er, at klageretten skal være temmelig

overbevist om, at der er begået et justitsmord. Væsentlige rettergangsfejl eller væsentlige nye oplysninger er ikke i sig selv tilstrækkeligt. Det viser sig da også, at af de 90 genoptagelsessager, som klageretten lod passere fra etableringen i 1939 og frem til 1979, skete der kun 24 stadfæstelser, mens der var 52 frifindelser og 13 strafændringer efter mildere bestemmelser¹). (Værnemagersagerne er holdt uden for denne opgørelse, men udviser samme mønster med endnu stærkere tendens).

Denne statistik kan ikke undre i lyset af de gældende genoptagelsesbetingelser. Den bekræfter den førnævnte vurdering, at retningslinierne for genoptagelse er så restriktive, at klageretten skal være temmelig overbevist om, at der er begået et justitsmord, før genoptagelse bevilges.

Når grænsen sættes så snævert, at der kun sker stadfæstelse i godt en fjerdedel af sagerne, så er det fuldkommen usandsynligt, at man har fået blot tilnærmelsesvis alle de sager med, hvor en genoptagelse ville føre til frifindelse eller væsentlig formildelse. Der må blandt de afviste sager være mange, i hvilke en genoptagelse ville føre til et andet resultat.

Dette er ikke acceptabelt. Det er i øvrigt heller ikke i overensstemmelse med intentionerne ved oprettelsen af den særlige klageret (bilag 1).

Desuden forekommer det uheldigt, at betingelserne for genoptagelse er så snævre, at klagerettens afgørelse på det nærmeste kommer til at ligne en dom i selve sagen. Også fra dette synspunkt ville det være mere betryggende og stille den genbehandling domstol mere frit, hvis betingelserne for klagerettens afgørelse blev lempet, således at rimelig tvivl i forbindelse med nye oplysninger m.v. gøres tilstrækkelig til genoptagelse.

Den sikkerhed mod justitsmord, som var formålet med den særlige klageret, kan først siges at være nogenlunde opnået, når den altovervejende del af de genoptagne sager efter grundig, uafhængig og fordomsfri genbehandling resulterer i stadfæstelse.